

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלכות מחשבה חידושים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת תולדות שנת תשפ"ג

1. מדוע רצה יעקב לצאת ממעי אמו כדי ללמוד תורה והרי תינוק במעי אמו מלאך מלמדו תורה?
2. מי שיש לו מסעדה האם מותר לו למכור לאדם שלא יברך ולא ייטול ידיים? הוכח מפרשת השבוע!
3. כאשר אמא אומרת לבנה לעשת דבר להיפך ממה שציווה האבא האם צריך לשמוע בקולה?
4. איך נשא אברהם את הגר הרי היא הייתה מצרית והרי יש איסור להתחתן עם מצרית?
5. איך היה מותר לרבקה להלביש את יעקב בגדי עשוי בלי רשותו והרי שואל שלא מדעת גזלן?
6. האם מכירת הבכורה נעשתה עם שטר קניין? מי היו העדים שחתמו על השטר אם אכן נעשה קניין בשטר?
7. מי כתב את שטר המכירה של עשיו ליעקב ומי חתם עליו?
8. אדם שאמר על אשתו שהיא אחותו האם מותר לו לגור עמה? הוכח מפרשת השבוע!
9. מדוע לא חשש יעקב שאביו יכירו לפי הקול הרי אומרת הגמרא שאפשר להזות כל אדם לפי הקול?
10. האם בית דין יכול לקבל עדות על פי שמיעת קול בלבד בלי לראות את המעיד? הוכח מפרשת השבוע!
11. האם מותר להסתכל על גוי? הוכח מפרשת השבוע!
12. חולה מסוכן שנתן מתנה והבריא האם יכול להתחרט מהמתנה שנתן?
13. אדם שעלה מחו"ל ובא לגור בא"י, האם עדיף לגור בכפר, בעיר קטנה או בעיר גדולה? הוכח מפרשת השבוע!
14. באיזה צורה עשיו היה צד את החיות?
15. דיבור המשתמע לשתי פנים – האם הוי שקר? הוכח מפרשת השבוע!
16. חתן שמוחלים לו על עוונותיו האם המחילה היא רק בשמים או שגם האנשים מוחלים לו את כל העוונות?

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
 לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
 רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע: בהודעה ליוצאפ: 052-8144488 או בהודעה למייל: m3138357@gmail.com

מדוע רצה יעקב לצאת ממעי אמו כדי ללמוד תורה והרי תינוק במעי אמו מלאך מלמדו תורה?

הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע, ואומר אשרי האיש וגו', ועל כן הציווי הראשון בו נצטווה אברהם אבינו היה לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, ולפיכך אומרת הגמרא במסכת סנהדרין (דף כ"ג) שנקיי הדעת שבירושלים לא היו נכנסים לסעודה, אלא אם כן יודעים מי מסב עמהם.

ובדברי יחזקאל (לאדמו"ר משינווא זצ"ל על פרושי התפלה) כתב דבר נפלא: שהדבר ידוע כמה חבר רע יכול להשפיע: דהנה אנו מתפללים בכל יום הרחקנו מאדם רע ומחבר רע, וקשה מה הוא הכפל הלשון, הרי כיון שהוא אדם רע אנו יודעים שצריכים להתרחק מה זה החבר רע? ותירץ שיש שני סוגי אנשים יש אדם שהוא רע בעצמו וזה הרחקנו מאדם רע, אבל יש אדם שלעצמו אינו רע, אבל בתור חבר הוא רע שאני לא במדרגה שלו אני יכול להתעלות יותר.

עוד אפשר לומר: כי תורה בלי יגיעה לא נשמר אצל האדם ורק תורה שבא על ידי יגיעה יש לו יותר חשיבות ונשמר יותר לכן רצה לצאת דבמעי אמו למד בלי יגיעה. ולכן תיקנו חז"ל באחד מהברכות שמברכים בברכת התורה: "אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה ולא בלשון ללמוד: כך מקשה הב"ח (או"ח סימן מ"ז) וכן באליה רבה (שם) וכן המהר"ל מפראג (נתיבות עולם נתיב התורה פרק ז) ומתריצים: שעיקר הבטחה שהבטחנו הקב"ה לא הייתה אלא על עסק התורה הוא העמל והטורח, כמו שפירש רש"י (ויקרא כ"ו ג) ומקור דבריו בתורת כוהנים (שם) "ואם בחקותי תלכו" - שתהיו עמלים בתורה.

מי שיש לו מסעדה האם מותר לו למכור לאדם שלא יברך ולא ייטול ידיים? הוכח מפרשת השבוע!

הנה איסור לפני עוור מבואר בגמרא במסכת עבודה זרה (דף ו' ע"ב) דאינו עובר אלא בתרי עברא דנהרא, היינו דווקא באופן שאין השני יכול לקיים העבירה בלא הסיוע שלך, אבל אם יכול לקיים העבירה בלא סיוע אין איסור לפני עוור, לפי זה ליכא איסור לבתי מלון ומסעדות להאכיל ליהודים שיאכלו בלא ברכה, דיש הרבה בתי מלון ומסעדות איפה שיכולים לאכול.

אבל יש לדון: לפי מה שכתבו התוספות במסכת שבת (דף ג' ע"א) שלמרות שאין איסור של "לפני עור לא תיתן מכשול" כשיכול לקיים בלא הסיוע של השני, מ"מ איכא איסור דרבנן של מסייע לעובר עבירה, לפי זה יוצא לכאורה שאסור למכור.

הנה בשו"ת מהרש"ם (ח"ו סימן י"א) נשאל בבתי משקאות שנותנים לאכול ולשתות בכסף לכל הבאים, ורבים המתפרצים מן הישראלים אוכלים בלא נטילת ידיים ובלא ברכת המוציא, האם אסור משום לפני עור לא תיתן מכשול.

ומסיק דליכא איסור: דאף על גב דאיכא שיטות דמסייע לעוברי עבירה איכא איסור אף ביכול לעשותו בלא סיוע, מכל מקום דווקא במסייע בגופו או בממונו דרך שאלה, אבל דרך מכירה אין איסור דברשותו של לוקח הוא, וכן פסק בשו"ת תורת חסד (או"ח סימן ה). וכן מסיק בשו"ת בית יצחק (או"ח סימן כ"ט), וכן בשו"ת דברי יציב (או"ח סימן פ').

כאשר אמא אומרת לבנה לעשת דבר להיפך ממה שציווה האבא האם צריך לשמוע בקולה?

אמו אם ברכה עליך ועל זרעך, ואם קללה עלי ועל נפשי, שנאמר ותאמר לו אמו עלי קללתך בני.

ובביאור הרד"ל במקום הסביר את הכוונה בגלל שהוא בקי בתורה: דהכוונה היא על פי מה דאמרין בגמרא במסכת קידושין (דף ל"א ע"א) שאל בן אלמנה אחת את ר' אליעזר אבא אומר השקיני מים ואימא אומרת השקיני מים, איזה מהם קודם, אמר

"ויתרוצצו הבנים בקרבה".

כותב המדרש רבה מובא ברש"י במקום: כשהייתה רבקה אמנו עוברת על יד בית של עבודה זרה, היה עשו מפרסם לצאת, עוברת על בתי כנסיות ובתי מדרשות, יעקב רוצה לצאת.

יש להקשות: בשלמה עשיו רצה לצאת כדי לילך לעבוד עבודה זרה, אבל יעקב מדוע רצה לצאת, הרי אומרת הגמרא במסכת נדה (דף ל' ע"ב) תינוק במעי אמו מלאך מלמדו תורה, וכי בעולם הזה ימצא מלמד יותר טוב ממלאך?

הבניין דוד מתרץ: שיעקב לא רצה ללמוד בתלמוד תורה ביחד עם עשיו הרשע, שלא ישפיע עליו, ולכן רצה לצאת אע"פ שיפסיד מלמד כמו מלאך, מכאן רואים כמה שחבר רעה יכולה להשפיע על האדם.

ובחפץ חיים על התורה בפרשת בראשית כתב דוד המלך פותח את ספר תהילים באמרו "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב לצים לא ישב", הבסיס הראשון הוא ההתרחקות מהחבורה הרעה, את החטא הראשון בפתחת החומש תחילתו בהסתת הנחש לאשה והמשכו בהחטאת האשה לבעלה, ועיקר וידויו של אדם הראשון על כן היה, האשה אשר נתת עמדי נתנה לי מן העץ ואוכל או לי שהושפעת מזולתי, שכן כתב הרמב"ם הלכות דעות (פרק ו' הלכה א) "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו" לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים וליישב אצל החכמים תמיד כדי שילמדו ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמדו ממעשיהם, הוא ששלמה אומר

"ויעקב נתן לעשיו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת" (כה לד).

כתב מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן קס"ג): אסור להאכיל למי שלא נטל ידיו, משום "לפני עור לא תיתן מכשול". וכן קימ"ל בשולחן ערוך (או"ח סימן קס"ט): לא ייתן לאכול אלא למי שיודע בו שיברך.

הנה בפנים יפות בפרשת השבוע כתב: שיעקב לא רצה לתת לעשיו את הלחם, משום שלא נטל ידיו, ועשיו לא רצה ליטול ידיו דאמר אני עייף, ולכך אמר לו עשיו הלעיטני, ואם אדם מאכיל את השני אין צריך נטילת ידיים.

יש להעיר על דבריו: והרי בשולחן ערוך קימ"ל להלכה (או"ח סימן קס"ג): האוכל צריך נטילת ידיים אף על פי שאחר נותן לתוך פיו ואינו נוגע במאכל. ואולי אפשר לומר שכוונתו של הפנים יפות היא: דהוא סבר כן, כמו שיש צד כזה בגמרא במסכת חולין (דף ק"ז ע"ב) אבל להלכה באמת זה לא עצה כיון דקימ"ל דחייב בנטילה.

יש לחקור האם יש איסור לבתי מלון או מסעדות שהם בחזקת יהודי להכניס שם יהודים שהוא יודע שמסתמא לא ייטלו ידיים ולא יברכו, ועובר על לפני עור לא תיתן מכשול או דילמא שאין שום איסור בזה?.

"ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמור הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשיו וגו' ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצוה אותך" (כז ו).

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ב) אמרה רבקה אל יעקב: בני הלילה הזה אוצרות טללים נפתחים, הלילה הזה העליונים אומרים שירה, עשה מטעמים לאביך ויאכל עד שהוא בעודו חי בברך, והוא שהוא בקי בתורה פחד לבו על קללת אביו, אמרה לו

מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא, והא דאמרינן שיהא אדם מכבד את אשתו יותר מגופו, היינו בשאר דברים כגון במלבושים וכיוצא בזה.

בערוך לנר על מסכת כריתות (דף כ"ח ע"א), וכן בעיון יעקב על מסכת כריתות (דף כ"ח ע"א) תרצו: ודאי מן הדין היא חייבת בכבודו, וכדתנן במשנה במסכת כתובות (דף נ"ט ע"ב) אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה, ולא מצינו מלאכה שיתחייב האיש לעשות לאשתו, ומה שהביא הבאר שבע שיהא אדם מכבד את אשתו, לא מצינו בלשון זה משמע לשון חיוב אלא בברייתא שנינו בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב ע"ב) וכן בגמרא במסכת סנהדרין (דף ע"ו ע"ב) והמכבדה יותר מגופו, עליו הכתוב אומר: "וידעת כי שלום אהלך" - דמשמע מלשון זה שמדת חסידות הוא שיימחל על כבודו נגדה, ואולם על פי הדין היא חייבת בכבודו יותר.

איך נשא אברהם את הגר הרי היא הייתה מצרית והרי יש איסור להתחתן עם מצרית?

הראשונים תרצו: אברהם אבינו היה גר, ואיתא בגמרא במסכת יבמות (דף נ"ז ע"א) קהל גרים לא איקרי קהל, ועל כן לא היה נחשב לקהל לעניין שלא יבוא מצרי לקהלו. ובספר המקנה הקשה על תירוץ זה: דעדיין יהיה קשה לדעת רבי יהודה הסובר שאפילו קהל גרים ומצרים איקרו קהל כדאמרינן בגמרא במסכת יבמות (דף ע"ח ע"א) ואם כן חזרה הקושיה למקומה.

המקנה בגמרא במסכת קידושין (דף פ"ב ע"א), וכן בערוך לנר בגמרא במסכת יבמות (דף ק' ע"א) תרצו: לפי מה שכתב הרמב"ם דאין איסור במצרי אלא על ידי קידושין, ואם כן לפי שנשא אברהם אבינו את הגר כפילגש לא היה איסור בדבר. אבל בערוך לנר דחה תרוץ זה משום דאיתא במדרש רבה (פרשת לך לך) "לו לאשה" ולא לפילגש.

עוד תרצו הראשונים: הגר הייתה שפחה משוחררת, ואברהם היה גר ושנינו גרים ומשוחררים מותרים לבא זה בזה.

הפענח רזא, והדעת זקנים מבעלי התוספות תרצו: דהרי בזמנו של אברהם אבינו מצרים לא שיעבדו את עם ישראל עדיין ולכן עדיין המצרים לא נאסרו לבוא בקהל ה'.

תוספות על התורה מבארים: שאברהם עשה את זה על פי הדיבור, לכן לא היה לו איסור.

המהרש"א (חידושי אגדות יבמות ק' ע"ב), וכן בגמרא במסכת יומא (דף כ"ח ע"ב) מתרצים: מכיוון שאברהם אבינו נשא את הגר לאישה קודם שנימול, ואז לא קיים עדיין כל התורה, דהא לא קיים את כל התורה רק אחר שנימול, שוב לא גירשה אחר שנימול אף על גב שהייתה מצרית ראשונה.

איך היה מותר לרבקה להלביש את יעקב בגדי עשוי בלי רשותו והרי שואל שלא מדעת גזלן?

מחויב הנפקד לנערם אחד לשלושים יום כפי הדין כמבואר בגמרא במסכת בבא מציעה (דף ל ע"א) וכן הדין במוצא מציאה ואיבעיה לן בגמי שטחה לצרכו ולצרכה מאי וסליק בתיקו לכן הלבישה את יעקב כדי לנער את הבגד של עשיו, ולכן היה מותר אף על פי שזה היה לצרכו נמי. ואולם יש להקשות על כך: שהרי הרמב"ם בהלכות גזלה (פרק י"ג הלכה י"א) כתב דפסקינן לחומרה דלצרכו של אדם ולצרכה של הבגד אסור.

החתם סופר בספרו תורת משה מתרץ: על פי מה דאיתא בגמרא במסכת בבא מציעה (דף י"ב) גדול וסמוך על שולחן אביו זה קטן, א"כ כל אשר לעשיו היה של יצחק מחמת שסמוך על שולחנו היה, ומותר ליהנות מאשה הנאה מועטת שלא מדעת בעלה, דהיינו הלוואת לבישת בגדים על זמן קצר.

ובשבט סופר מתרץ: עשיו נתן רשות לרבקה והפקיד הבגדים אצלה על תנאי שתוכל להשאל אותם לאחרים ולהשתמש בהם

ליה הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביך, שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך, ולכן פחד יעקב שהרי צריך לשמוע בקול אביו.

יש להקשות: מדוע יש חיוב לשמוע בקול האב יותר מהאם בגלל שהאמא נמי חייבת בכבודו של האב, הרי האב נמי מצווה בכבוד האמא כמו דאיתא בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב ע"ב) האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוד ולא תחטא, וכן כתב הרמב"ם הלכות אישות (פרק ט"ו הלכה י"ט) וכן צו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו, אם כן שיהא הלכה שכבוד שניהם שווים ויעשה מה שרוצה כמו שלאחר גירושין של ההורים יכול לעשות מה שרוצה כיון שכבוד שניהם שווים?

בבאר שבע על מסכת כריתות (דף כ"ח ע"א) מתרץ: הא דתנן מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו, היינו בדיני כבוד שהבן חייב לאביו

בית המדרש "בית - יוסף"

לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצ"נ

דַּעְתֵּי קְלָם פְּלִיטָה וְחֻזְמַתִּי יָד וְשֵׁם טַחַם מְקַלֵּם וּמְקַלֵּתָם
שֵׁם עוֹלָם אֶתָּן כֹּל אֶשֶׁר לֹא יִקְרָה.

אתה שתמיד רצית להנציח את הקרובים לך בצורה מכובדת זו ההזדמנות שלך להנציח את היקרים לך!

דרוש תורם

עבור קניית ארון קודש חדש וממוגן לספרי התורה וכל כלי הקודש. התורם יכול להנציח את קרוביו וידידיו לעד ולנצח נצחים לזכרון עולם בהיכל ה'.

לפרטים נוספים

הרב יוסף ויצמן: 052-8144488

רחוב קרית יערים 32 גבעת - זאב

והקשה הריב"א והרא"ש בפירושים על התורה (בראשית כ"ה א'): והרי קימ"ל שאברהם אבינו שקיים כל התורה עד שלא ניתנה, ואם כך יש להבין כיצד נשא את הגר, הלא הגר מצרית הייתה, וכתוב לא יבא מצרי בקהל ה'?

"ותיקח רבקה את בגדי עשיו בנה הגדול החמדות אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן" (כז טו).

יש להקשות: איך נתנה רבקה אמנו ליעקב את בגדי עשיו אשר הייתה מופקדת אצלה בלי דעת בעלים, הרי שואל שלא מדעת גזלן, והרי אבות קיימו כל התורה עד שלא ניתנה, ועוד הרי על גזל אף בנח מצווה?

בספר הנותן אמרי שפר (עמוד י"ז ע"ב) מתרץ: רבקה אשר נאמר לה בנבואה ורב יעבד צעיר על כן ראתה שזה היתר גמור, כי אחר שהקב"ה אמר שהבן הגדול יהיה עבד לקטן אם כן כל נכסיו גם כן הם שלו שמה שקנה עבד קנה רבו, ואם כן להיות שהבגדים היו של בנה הגדול, היו נתונים לבנה הקטן.

עוד מתרץ בספר הנותן אמרי שפר: להיות הבגדים האלה בגדים חמודים והיו אצלה בבית ולא לבש בהם עשיו ובהיות העניין כן

ונמצא דאליעזר ירש הבגדים ומה שקנה עבד קנה רבו ואם כן הבגדים היו שייכים לאברהם ואברהם נתן עבדו ליצחק כדאיתא במדרשים ואם כן רבקה בכלל לא גנבה שלא מדעתו שהרי הבגדים היו של בעלה.

כרצונה. ואולם יש להקשות: דלא מסתבר שנתן רשות להשאיל את הבגדים באופן שיגיע לו הפסד מזה, שיוכלו על ידי זה לגנוב ממנו הברכות.

עוד נראה לתרץ, דהרי במדרש איתא שהבגדים של עשיו היו שייכים לנמרוד ובתרגום יהונתן כתוב דאליעזר היה בן נמרוד,

האם מכירת הבכורה נעשתה עם שטר קניין? מי היו העדים שחתמו על השטר אם אכן נעשה קניין בשטר?

הביצה זכר לאבלות אברהם שמת בערב פסח, וידוע שאותו הנזיד של עדשים היה לסיבה שמת אברהם אבינו ע"ה, והאבל אסור לאכול משלו סעודה ראשונה, ובא יעקב ובישל נזיד עדשים כדי להאכיל לאביו, וזה היה בערב פסח.

לכן כאשר בא עשיו אמר הלעיטיני נא, והכוונה היא עכשיו! שאינו רוצה להמתין, ויעקב נתן לעשיו לחם מצה ונזיד עדשים כדי שישמור אותו לסעודת הלילה לליל הסדר ולא ביום, כי הרי נאמר: האוכל מצה בערב פסח כאילו בא על ארוסתו בבית חמיו, אי"כ עשיו שאכל את המצה, כאילו בא על נערה מאורסה. וזה מה שנאמר בגמרא בבא בתרא (דף טז ע"א) שעשיו עשה חמש עבירות באותו היום, ואחד מהם שבא על נערה מאורסה.

על פי זה שאברהם אבינו ע"ה נפטר בערב פסח, כותב בספר שיח יצחק (להרב יצחק וייס זצ"ל הי"ד בעמוד כו) שכיון שעשיו היה בכור ובכורים מחויבים להתענות בערב פסח, וכראות וכשמוע יעקב שביום שהיה לו לעשיו לצום בגלל שהוא בכור, פוער פיו באכילה ושתיה, זאת אומרת לא שהוא לא רוצה את הבכורה, ולכן אמר יעקב לעשיו: מכרה כיום את בכורתך לי שאני אתענה כראוי. ועוד אפשר לומר מכיוון שאסור היה ליעקב להאכילו משום לפני עור, לכן קנה ממנו את הבכורה ולכן הסתלקה ממנו חובת התענית ורשאי ליתן לו לאכול ביום ההוא, ע"כ.

"וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֶל יַעֲקֹב הֲלֵעִיטְנִי נָא מִן הָאֲדָמִים הָאֵלֶּם כִּי עֵינַי אֲנֹכִי עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֲדָמִים".

וּכְתַב רִשְׁ"י: מִן הָאֲדָמִים הָאֲדָמִים. עֲדָשִׁים אֲדָמִים, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם מֵת אֲבָרָהָם, שֶׁלֹּא יֵרָאֶה אֶת עֲשׂוֹ בֶּן בְּנוֹ יוֹצֵא לְתַרְבוּת רְעָה, וְאִין זֶה שִׁיבָה טוֹבָה שֶׁהִבְטִיחוּ הַקַּב"ה, לְפִיכֵךְ קִיצַר הַקַּב"ה חֲמֵשׁ שָׁנִים מִשְׁנוֹתָיו, שִׁיִּצְחָק חֵי 180 שָׁנָה, וְזֶה 175 שָׁנָה, וּבִישַׁל יַעֲקֹב עֲדָשִׁים לְהַבְרוֹת אֶת הָאֲבֵל, וְלִמָּה עֲדָשִׁים שְׂדוּמוֹת לְגַלְגַל, שֶׁהָאֲבֵלוֹת גַּלְגַל הַחוּזָר בְּעוֹלָם. מִבּוֹאֵר בְּרִשְׁ"י שֶׁמִּכִּירַת הַבְּכוֹרָה שֶׁל עֲשׂוֹ לְיַעֲקֹב הֵייתָה בְּיוֹם פְּטִירַת אֲבָרָהָם אֲבִינוּ.

ובענין התאריך של פטירת אברהם אבינו ע"ה, הנה בגמרא במסכת ראש השנה (דף י ע"ב) נחלקו תנאים באיזה חודש נפטר אברהם ויעקב, ר' אליעזר אומר בתשרי, ור' יהושע אומר בניסן.

הפרי מגדים (הלכות פסח משבצות זהב סי' תע"ו סק"ג) מביא על מה שכתב הרמ"א שנוהגים לאכול ביצה בליל פסח משום אבלות, הביא מס' יד יוסף (לרבי יוסף צרפתי זצ"ל פרשת תולדות דרוש א' עמ' לו) שמבאר את מה שאמרו חז"ל (בירושלמי מובא בתוספות ריש ערבי פסחים) שכל האוכל מצה בערב פסח כאילו בועל ארוסתו בבית חמיו, שאינו ממתין עד הנישואין.

והנה הטעם שלוקחים ביצה בליל פסח, שמעתי וגם ראיתי משום אבלות של אברהם אבינו, ובקצת מקומות קודם הכל אוכלים

מי כתב את שטר המכירה של עשיו ליעקב ומי חתם עליו?

לפי דברי חז"ל שעל מכירה זו היה שטר, נראה לבאר את דברי הגמרא (סוטה דף יג) שבשעת קבורתו של יעקב עשיו בא וערער על הבעלות של מערת המכפלה, ושלחו את נפתלי להביא את שטר המכירה ממצרים.

וצריך להבין היכן מצאנו שהיה שטר בין יעקב לעשיו על מכירת מערת המכפלה.

ובראשונים מבואר שמכירת הבכורה הייתה לענין ירושת אי"י, החזקוני והרשב"ם (להלן לו, ו) מבארים על הפסוק: "וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, ועל הפסוק: "וישב יעקב בארץ מגורי אביו" (לו, א) וכן מבואר בכוזרי (מאמר ב') שעל הארץ ההיא (ארץ ישראל) נפלה המחלוקת בין עשיו ליעקב בבכורה.

ולפי זה צריך לאמר שבזמן שעשיו ערער על מערת המכפלה, שלחו את נפתלי להביא ממצרים את שטר מכירת הבכורה ליעקב, שעל ידי שטר זה נוכיח את בעלותו של יעקב על ארץ ישראל ובתוכה מערת המכפלה.

אדם שאמר על אשתו שהיא אחותו האם מותר לו לגור עמה? הוכח מפרשת השבוע!

והיה נאמן עליה בנתינת האמתלה שהרי היה יכול לברר במקום שיצא משם שהייתה אשתו ולכן לא הייתה אותה חזקה.

ובכלי חמדה העיר על דבריו: וז"ל לא אדע מה איסור יש בזה אם הבעל והאשה יודעים שניהם שלא כן הוא, רק שהוכרחו לומר כן או אפילו בלא הכרח מהיכיכי תיתי שיהא אסורים, ולמה צריך בזה לאמתלה ופשוט דאמתלה לא צריך אלא למי שמשופק אבל למי שידוע האמת, לא צריך אמתלה כלל. ומסיק: דדבר זה תלוי בחקירה המפורסמת בגדר הדין של שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, דאם נאמר שהוא מצד הודאת בעל דין, אם כן באופן

ואם נאמר שמכירת הבכורה של עשיו ליעקב נעשתה בערב פסח, אם כן יוצא באותו ליל פסח היה יעקב בכור, אם כן לפי זה אפשר להבין את דברי רש"י על מה שציווה הקב"ה את משה לומר לפרעה "כה אמר ה' בני בכורי ישראל, ואמר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הורג את בנך בכורך" (שמות ד, כב).

וּכְתַב רִשְׁ"י בִּשְׁם הַמְדַרְשׁ שְׁכָאן חֹתֵם הַקַּב"ה עַל מִכִּירַת הַבְּכוֹרָה שֶׁלְקַח יַעֲקֹב מֵעֲשׂוֹ. שְׁבַעַת הָאֲזוּהָרָה עַל מִכַּת בְּכוֹרוֹת שֶׁהִכָּה ה' אֶת מִצְרַיִם בְּלִיל פֶּסַח בַּעַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, חֹתֵם הַקַּב"ה עַל הַמִּכִּירָה שֶׁמֵכַר עֲשׂוֹ לְיַעֲקֹב אֶת הַבְּכוֹרָה בְּעֶרֶב פֶּסַח בְּיוֹם פְּטִירַת אֲבָרָהָם אֲבִינוּ.

והנה על הלשון "כאן חתם הקב"ה על מכירת הבכורה", משמע שמכירה זו של עשיו ליעקב נעשתה בשטר, ועליה הקב"ה חתם.

ובמדרש בראשית רבה (פרק ס"ג) שמיכאל וגבריאל הם כתבו שהבכורה ליעקב, והסכים הקב"ה עמהם וקיים הבכורה ליעקב דכתיב "כה אמר ה' בני בכורי ישראל".

"וישב יצחק בגרר וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי הוא כי ירא לאמור אשתי פן יהרגוני אנשי המקום על רבקה כי טובת מראה היא" (כו ו).

והקשו בשו"ת הרמ"א (סימן ב) ובחתם סופר (אה"ע סימן ע"ו) ובמשך חכמה: איך היה מותר ליצחק אבינו בשנותו את טעמו לפני אבימלך שאמר עליה אחותי היא לשמש עמה בסתר הא הוחזקה לכולם באחותו, ואחותו אסורה לבני נח?

ובשו"ת הרמ"א (סימן ב) מתרץ: מאחר שהיה לו אמתלה כמו שאמר כי אמרתי רק אין יראת אלוקים במקום הזה לכן הוי שרי,

הרמ"א כתב דבעצם הייתה רבקה צריכה להיאסר על יצחק, מטעם שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, באמרו שאחותו היא, אלא שהייתה לו אמתלה מספקת שחשש מאבימלך, ולזה אמר לו אבימלך הלא מצד זה הי' די שתאמר שאינו אשתך, ולמה הוצרכת להוסיף אחותי היא, ובוזה נאסרה עליך, ועל זה השיב לו "ויאמר לו יצחק, כי אמרתי פן אמות עליה" והיינו כמו שמבואר כאן שסוברים בית הלל שאם נודרים להורגים ולמוכסים מותר לו גם להוסיף ולהגזים כדי שיהיה נאמן בשבועתו, משום הכי הוסיף יצחק ואמר שאחותי היא כדי שיהיה נאמן לאנשי פלישתים ולא ייהרג עליה.

מדוע לא חשש יעקב שאביו יכירו לפי הקול הרי אומרת הגמרא שאפשר להזות כל אדם לפי הקול?

מציאות שיהא אותו קול. וחשבתי שאולי באחים יכול להיות שקולם דומה, מה שאין כן בשאר אנשים שלא יכול להיות שהקול שלהם דומה.

הרמב"ן והאור החיים (בראשית פרק כז) היה משנה קולו לדבר כלשון אחיו, כי יש בבני אדם יודעים לעשות כן.

ובספר נחמד למראה על הירושלמי במסכת סנהדרין (פ"ד הלכה ט' דף ע"ג) הקשה קושיא עצומה על כך: שלפי זה כיצד אומרת הגמרא דסומא מותר באשתו ע"פ טביעות עין דקלה הרי לפי שיטת הרמב"ן אדם יכול לשנות את קולו, אם כן איך סומכים על זה?

והנחמד למראה מתרץ: הא דאמרינן שהקול יכול להשתנות היינו דווקא בזכרים ולא בנקיבות, ולכן אמרו דמותר באשתו בטביעות עין דקול כיון שאין אשה יכולה להשתנות לקול אשה אחרת. אבל בבית אהרן (חלק ו' עמוד שצ"ח) דחה תרוץ זה: שהרי החוש מעיד שגם נשים יכולות לשנות את קולם.

ובבית אהרון (ח"ו עמוד שצח) מתרץ: כיון שכל אשתו בביתו לכן אנו אומרים שאפשר לסמוך על טביעות עינא דקלה שמסתמא זו אשתו.

ובשו"ת מרחשת (חלק ב') מתרץ: שדווקא אחים שקרוב הקול להיות שווה בזה אמרינן שאפשר לשנות, אבל סתם אדם אין יכול לשנות.

במושב זקנים לבעלי התוספת מתרץ: לפי שהיה זקן וכבדה אזנו לשמוע היטב ולכן כשנגש ויישק לו שאלו פעם אחרת האתה זה בני עשיו כי אמר מרחוק שמא אינו שומע.

ובאוהב ישראל ובבית הלוי מתרצים: יצחק בעבור שהיה עיניו כהות מראות היה מתיירא תחלה שמא בשמוע יעקב דבריו לעשיו יבא יעקב וישנה קולו לקול עשיו, על כן אמר לעשו שלא בפני יעקב שישנה קולו לקול יעקב ועתה אם יבא יעקב וישנה קולו יכירנו על כן הוצרכה רבקה לאמר ליעקב שידבר בדבור רך כהרגלו ולא ישנה, והנה מלת לאמר מורה על אמירה רכה וזה שאמר ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר ר"ל שידבר עם יצחק באמירה רכה כי הנה שמעתי וגוי' אל עשיו לאמר היינו שישנה את קולו לאמירה רכה על כן אתה אל תשנה כדי שלא יכירך, כך תירץ החתם סופר בתורת משה מהדורה תנינא בד"ה ורבקה אמרה.

החתם סופר בתורת משה (בפרשה), ובכתב סופר, וכן בדברי מהרי"א כתבו לבאר דבר נפלא: הא דכתוב בפרשתן "ותאמר לו אמו עלי קללתך בני" דהרי בגמ' אמרינן שסומא מותר באשתו משום טביעות עין דקלה, ואם יצחק לא יכיר את הקול של יעקב יאסור מכאן ולהבא באשתו, לכן אמרה עלי קללתך בני אני צריך לפחד יותר ממך, אבל באמת הכיר שהקול קול יעקב.

זה אנו יודעים שאין הודאתו מכוונת, וכלל לא אסר על עצמו, אבל אם נאמר כדעת המהר"י באסאן שהוא מצד נדר, אם כן אפילו אם באמת זה שקר, מכל מקום ללא אמתלה אסורה מצד נדר דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא.

והכלי חמדה ובפרדס יוסף תמהו על הרמ"א מה שכתב דיצחק אמר כי אמרתי רק אין יראת אלוקים במקום הזה לכן הוי שרי, דתמוה דזה לא היה התנצלות יצחק רק דברי אברהם.

החתם סופר מבאר על פי זה את הפסוק: "ויקרא אבימלך ליצחק, ויאמר אך הנה אשתך היא, ואיך אמרת אחותי היא" כי בשו"ת

"מאת כל אשר ידבנו ליבו תקוו את תרובותי"

הרחיבי מקום אהלך!

אנו נערכים להרחבת והגדלת בית המדרש אתה שתמיד רצית להנציח את יקירך בצורה מוכבדת עכשיו זו ההזדמנות שלך!

"אולי ימשני אבי" (כז יב).

והקשו הרמב"ן המושב זקנים והחתם סופר (תורת משה): מדוע פחד יעקב רק שאביו יכיר אותו על פי המישוש בידים, ומדוע לא פחד יעקב שאביו יכיר אותו על פי הקול, הרי כל בני אדם נכרים בקולם, כמו שאומרת הגמרא במסכת גיטין (דף כ"ג ע"א), וכן הגמרא במסכת חולין (דף צ"ו) כיצד סומא מותר באשתו, וכיצד בני אדם מותרים בנשותיהן בלילה, אלא בטביעות עינא דקלה, ואם סתם בני אדם מכירין כן, בוודאי שיצחק החכם והבקי להכיר בין בניו, שיכיר אותו על פי קולו.

הרמב"ן מתרץ: שאולי הקול של יעקב ועשיו היה דומה ולכן אי אפשר להבחין לפי הקול. ואולם יש להקשות על כך: שהרי הגמרא במסכת סנהדרין (דף ל"ח ע"א) אומרת תניא היה רבי מאיר אומר בשלשה דברים אדם משתנה מחברו בקול, במראה, ובדעת, אם כן איך כתב הרמב"ן שהיו שווים בקולם. וחשבתי אולי לתרץ על פי מה שכתב היד רמה בגמרא במסכת סנהדרין (דף לח ע"א) שעל פי רוב אין הקול דומה, אבל זה לא אומר שלפעמים קול של השני דומה לחברו, לפי זה אתי שפיר.

אבל בטל תורה שם הקשה על הרמב"ן: מהא דאמרינן בגמרא במסכת סנהדרין (דף ע"א ע"א): רבי יהודה אומר אם לא הייתה אמו שווה לאביו בקול ובמראה ובקומה אינו נעשה בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא "איננו שמע בקלנו" מדקול בעינן שווין מראה וקומה נמי בעינן שווין, כמאן אזלא הא דתניא בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב דרוש וקבל שך, כמאן כרבי יהודה, דאין מציאות שיהא קולם שווה, ולפי דברי היד רמה הרי יש כזו מציאות. ומתרץ הטל תורה: דעל דבר רחוק ואינו מצוי כלל גם כן אמרינן לא היה ולא נברא, ומביא ראיות לזה ע"ש.

ובגיליוני הש"ס על הגמרא במסכת סנהדרין (דף ל"ח ע"א) כתב: שאין במציאות כלל שיהא קולו של אחד שווה לשני, ומביא ראיה מהא דאמרינן בגמ' שכן סורר לא היה ולא נברא כיון שאין

האם בית דין יכול לקבל עדות על פי שמיעת קול בלבד בלי לראות את המעיד? הוכח מפרשת השבוע!

שיש להסתפק האם צריכים העדים לראות בטביעות עינא את המתחייב בעדותם, או סגי בטביעות קלא, ששמיעת הקול מהנה להיחשב כעדות.

והחתם סופר (שו"ת חו"מ סימן ב') כתב: שאפילו אם נאמר שאפשר להעיד על אדם, על פי היכר קולו, היינו אם לפי תומו שמעו אחד ומכירים את קולו, אבל במקום שעשו פעולת הכמנה, שהחביאו בכוונה תחילה עדים מאחורי הגדר, והכניסו שם אחד כדי שישמעו אותו העדים, אין יכולים להעיד, שאפשר שהכניסו אדם אחר והתכוון אותו אדם להשוות את קולו לקול של הנתבע, כדי שישברו העדים שזה הנתבע, וכמו שכתב הרמב"ן שבני אדם יכולים לעשות כן להשוות קולם להטעות שאחר הוא.

האם מותר להסתכל על גוי? הוכח מפרשת השבוע!

והקשה המגן אברהם (סימן רכ"ה): על הא דכתב מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן רכ"ה סעיף י) הוואה אילנות טובות ובריות נאות, אפילו עכו"ם או בהמה, אומר ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שככה לו בעולמו, איך מותר להסתכל על עכו"ם, הרי יש איסור.

המגן אברהם מתרץ: לכתחילה אסור להסתכל, אבל אם קרה מקרה שראה מברך אפילו על עכו"ם.

עוד מתרץ המגן אברהם: שדווקא להסתכל בו ביותר ולהתבונן בצלמו ודמותו אסור, אבל ראייה בעלמא מותר, אבל הסמ"ע (חו"מ סימן קנ"ד) כתב להיפך דלשון הסתכל שייך לומר על הסתכלות בעלמא בלי כוונה לראות אלא רק להביט.

חולה מסוכן שנתן מתנה והבריא האם יכול להתחרט מהמתנה שנתן?

שמעתי מאדמ"ו אב"ד ד"ק דמ"ן בעל מחבר ספר כתובה דלכן כתוב הנה אנכי הולך למות שהיה אז שכיב מרע שאחזו בולמוס, וקימ"ל מתנת שכיב מרע שכתוב בה ומוכח שכל טעמו שנתן משום שהיה שכיב מרע אם עמד חוזר, א"כ הכי נמי היה עשוי יכול לחזור בו לכן מעיד עליו הפסוק ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשוי את הבכורה, א"כ עמד מאותו חולי ונעשה ברי ואפילו הכי מוכרו ליעקב.

בתפארת יהונתן מתרץ: דודאי אם לא היה לעשוי לאכול זולת עדשים, א"כ לא היה בז הבכורה כי רק בנפשו דיבר כי אחזו הרעב, אבל באמת היה לעשו לאכול זולת עדשים, וזהו אמרו ויאכל וישת ויקם וילך לביתו ושם מילא תאוותו, וא"כ למה זה מכרו בעדשים אין זה אלא רוע לבב, וזהו ויבז עשוי את הבכורה.

אדם שעלה מחו"ל ובא לגור בא"י, האם עדיף לגור בכפר, בעיר קטנה או בעיר גדולה? הוכח מפרשת השבוע!

גינות ופרדסים סמוכים לבתים והאוויר שלהן יפה, עכ"ל. הרי שיש מעלה גם בכרך על פני עיר דכל מילי שכיחי שם.

והמהרש"א דלולי פירוש רש"י, היה נראה לבאר דליכא שום שבה בבן עיר על פני בן כרך, וכמו שמבואר בכתובות, דאיכא דניחא ליה בבן כרך ואיכא דניחא ליה בבן עיר, יעו"ש. ויעוין בפרשת דרכים (דרך הקודש, דרוש שביעי) שהאריך להקשות על שיטת רש"י, והעלה דבכרך איכא צד אחד למעלותיה דהיינו דשכיחי כל מילי, ואיכא צד לגריעתה דאין אוירו טוב, ובעיר הוא

בהפך, דלא שכיחי כל מילי ואוירה טוב. והוסיף עוד צד לגריעתה בכרכים, דשכיחי בהו גזל ועריות, וכדאמרין בגמרא במסכת עירובין (דף כא) דרש רבא, מאי דכתיב לכה דודי נצא השדה וגו', אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע, אל תדינני כיושבי כרכים שיש בהם גזל ועריות וכו', נצא השדה, בא ואראך

"ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והגדים ידי עשוי" (כז כב).

הרמב"ן (פסוק יב) הקשה: איך לא פחד יעקב מהיכר הקול, שיצחק אביו יזהה אותו על ידי קולו, ותירץ: שאולי היו האחים האלה דומים בקולם, או שהיה משנה יעקב את קולו לדבר כלשון אחיו, כי יש בבני אדם יודעים לעשות כן. ומדברי הרמב"ן הללו שיש בני אדם שיודעים לשנות את קולם לדבר בקולו של אדם אחר, הוציא החת"ס נפקא מינה לדינה.

דהנה מרן בשולחן ערוך (חו"מ סימן פ"א סעיף יא-יג) פסק שאפשר להעיד באופן שאין המתחייב רואה שהעדים רואים אותו, על ידי שמחביאים לו עדים מאחורי הגדר. הקצוה"ח (שם סק"יג) כתב

"ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות" (כז א).

איתא בגמרא במסכת מגילה (דף כ"ח ע"א) דלכן כהו עיניו של יצחק משום שהמסתכל באדם רשע עיניו כהות, שאסור להסתכל על אדם רשע, ויש עוד הרבה טעמים עיין רש"י.

ובספר תורת חיים על הגמרא במסכת סנהדרין (דף צ' ע"א) כתב: וטעם מה שאמרו אסור להסתכל בפני רשע כי גורם לעצמו מדת השכחה ע"י רוח הטומאה שהוא מושך ממנו, אבל המסתכל בתלמיד חכם וצדיק כיון שמעשיו הטובים חקוקים על פניו כמו שכתב הזוהר בפרשת ואתה תחזה לכך המסתכל בו זוכר נשכחות טוב לו כי מושך ממנו עליו רוח קדושה, ועוד דרשעים אפילו בחייהן קרויים מתים והמסתכל בפני מת קשה לשכחה משום רוח מסאבא שעליו.

"ויעקב נתן לעשוי לחם וכו' ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשוי את הבכורה" (כה לד).

והקשו בדברי מהרי"א (בפרשה), ורבי יהונתן אייבשיץ בספרו תפארת יהונתן (בפרשה): הרי אחזו בולמוס לעשוי ומרוב רעבונו מכר את בכורתו, והיה במצב סכנה והוכרח למכור את בכורתו כדי להשקיט רעבונו המסוכן ומה בזיון הוא לבכורה?

בדברי מהרי"א מתרץ: על פי מה דאיתא בגמרא במסכת בבא בתרא (דף קנ"א) שכיב מרע שקם מחליו מותר לחזור בו על המתנות שנתן, לכן הקדים התורה "ויקם וילך" היינו דכיון שמכר מחמת סכנה שהיה נוטה למות הרי דין מתנתו כמתנת שכיב מרע שאם קם מחליו מותר לחזור בו, וכאן אף על פי שקם מחליו מיד הלך ולא היה מפריעו מה שמכר ולא חזר בו ובה הוא שביזה את הבכורה. וכן בחתם סופר (בפרשה עמוד קכ"ד טור ב') כתב וז"ל

"ויצעל משם באר שבע (כו כג).

אומרת הגמרא במסכת קידושין (דף מט ע"ב) על מנת שאני בן כרך ונמצא בן עיר אינה מקודשת. ופרש"י: בן עיר ונמצא בן כרך, ישיבת כרכים קשה, שהכרך הוא מקום שווקים והיוקר מצוי בו, ודוחק עוברים ושבים. משמע מפרש"י שכולם מעדיפים בן עיר מבן כרך ששם היוקר מצוי ויש דוחק עוברים ושבים.

ואולם מאידך בגמרא במסכת כתובות (דף קי ע"ב) מבואר שאין הבעל יכול לכונן את אשתו לילך, לא מעיר לכרך ולא מכרך לעיר, ושאלה הגמרא בשלמה מכרך לעיר, דבכרך שכיחי כל מילי, בעיר לא שכיחי כל מילי, אלא מעיר לכרך מ"ט אין מוציאים, ותירצה הגמרא שישבת כרכים קשה. ופרש"י שהכל מתיישבים שם ודוחקים ומקרבים הבתים זו לזו ואין שם אויר, אבל בעיר יש

שבכרך יש תרתי לרעותה יוקר ודוחק, ומאידך יש בו מעלה שמצוין בו כל הדברים, וחשוב טפי, יעו"ש.

נמצא שלרוב ההסברים מעלת עיר גדולה על מעלת כרך, שהוא עיר גדולה יותר, ויש להוסיף שכ"ש שבימינו הוא עדיף, דנקל אפשר להגיע ממקום למקום, אם כן אין כל כך את החיסרון שלא מצוין בו כל הדברים. אכן סברה זו שייכת יותר בעיר מאשר בכפר, שבדרך כלל רחוק יותר משאר הישובים. אכן יש להוסיף שראוי שתהיה לו גם חלקת אדמה שיוכל לקיים בה מצוות התלויות בארץ, וכמו שכתב בדעת זקנים מבעלי התוספות (שמות כג, י) ושש שנים תזרע את ארצך, איתמר במדרש דאפילו אין לו לאדם אלא חורבה אחת בתוך גנו חייב לעבדה בכל יום, ונראה לה"ר משה דווקא בארץ ישראל כדי להרבות הפרשת תרומות ומעשרות, עכ"ל.

עוד יעויין בהעמק דבר (בראשית כו כג) שכתב: ויעל משם באר שבע, קשה היה על יצחק לדור בשדה ובכפר... מחמת שביקש לקרוא בשם ה', וזה מסוגל יותר בכרך, ולכן עבר לבאר שבע. לפי זה ת"ח הדורש דרשות בציבור, ובא לגור בא"י, עדיף את הכרך וכמו שעשה יצחק אבינו, שיוכל לקרוא יותר בשם ה'. ופשוט דהני מילי שיוכל לקיים שם כל שאר המצוות, וידור במקום תורה, לדור במקום תורה קודם לכל המעלות. (חש"ח קידושין מט ע"ב).

באיזה צורה עשוי היה צד את החיות?

שבעולם וכל זמן שאדם נוגע באחת הצורות הייתה החיה ההיא באה לפניו ועושה בה כל חפצו, והכותנות הללו היו עד עתה של נמרוד ואמר עשוי לנמרוד שישאל לו המלבושים והשאלים לו ונגע עשוי בצורת האריה והביאו לפניו וטרף את נמרוד והרגו ונשאר המלבושים בידו".

בשו"ת דברי יציב (או"ח סימן רכד) מקשה איך יצחק ציווה את יעקב "צודה לי ציד" הרי בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"א) מובא שהיה זה בפסח ושלחו להביא לו ציד עבור קרבן פסח, והרי החיות שצריך לצודם כגון צבי אינם כשירות לקרבן פסח, כמ"ש במדרש ויקרא רבה (כו ו) שאמר הקב"ה "לא אמרתי אליכם להתייגע בהרים להביא לפני קרבן מאלו שאינן ברשותך".

ומיישב שכיון שלעשוי יש בגדי החמודות שחמדן מנמרוד שמצוירים עליהם כל החיות והיו החיות באין אצלו וניצודים מאליהם אי"כ ככהאי גוונא ראוי הוא לקרבן כיון שאין צריך להתניגע.

ועיין במשך חכמה (בראשית ח כ) שגם כן כתב כמו יסוד זה, שהרי נח בצאתו מן התיבה הקריב מכל החיה והעוף, ולא קשה מהמדרש זה ש"לא הטרחתי עליך להביא מן המדבר רק בקר וצאן שהם ברשותך" משום שאצל נח שהיו כולם אצלו ותחת ידו כיון שכעת יצא מן התיבה היה יכול להקריב מכולם".

דיבור המשתמע לשתי פנים – האם הוא שקר? הוכח מפרשת השבוע!

רבנו יוסף חיים בספרו בן יהוידע על דברי הגמרא במסכת בבא מציעה (דף כג ע"ב) בסוגיה שהני תלת מילי עבידי רבנן שמשנו בדיבוריה, שמעיר מאי לשון עבידי דנקיט כאן.

ונראה בס"ד דגם בהני מילי אין מוציאים מפייהם שקר גמור אלא עבידי המצאה של סגנון דברים ששייבו דברים הסובלים שני פירושים, דהשומע יבין הדברים במשמעות השקר, ובלבם יתכוונו למשמעות האמת, וכיוצא בזה מצינו אצל משה רבינו ע"ה כדאמרינן בגמרא במסכת שבת (דף פט ע"א) כששאלו השטן, תורה שנתן לך הקב"ה היכן היא, אמר לו מה אני שייתן לי הקב"ה תורה, דנזהר להשיב דבר המשתמע לתרי אפי, שלא אמר לא נתן לי תורה, אלא אמר מה אני שייתן לי הקב"ה תורה, שבלבו כיון לומר אתה אומר שנתן לך מה אני שייתן לי לבדי, כי לישראל נתנה

תלמידי חכמים שעוסקים בתורה מתוך הדוחק, ופרש"י כרכים, מקום שווקים הם וישוב גדול ורגלי רוכלים וסוחרים מצוי שם לפיכך גזל ועריות נוהג בהם. הרי דבכרכים שכ"ח גזל ועריות יותר מהעיירות. ומנה עוד גריעותה בכרכים מבעיירות, והוא דתנן בגמרא במסכת ברכות פרק הרואה (דף נד ע"א), הנכנס לכרך מתפלל שתיים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו, ופרש"י הנכנס לכרך המהלך בדרך וצריך לעבור כרך ושם מצויים

מושלים רעים ומחפשים עלילות, ע"כ, הרי דבכרכים נמצאים מושלים רעים בעלילות ברשע יותר מבעיירות.

כללא דמילתא דבכרכים איכא חדה למעליותיה יותר מבעיירות, דהיינו דשכיחי בהו כל מילי ובעיירות לא שכיחי, אך איכא בכרכים תלת מילי לגריעותה מה שאין כן בעיירות. חדה דישיבת כרכים קשה לפי שהבתים קרובים זה לזה ואין אווירם טוב. והשנית דהכרכים הם פרוצים בגזל ועריות. השלישית דבכרכים איכא מושלים רעים ומחפשים עלילות. יעו"ש שביאר על זה את הפסוק ירושלים הבנויה וגו', דירושלים יש בה סגולות הרבה והשלשה דברים שהם בכרכים לגריעותה אדרבא בירושלים הם למעליותיה אע"פ שירושלים נקראת כרך, יעו"ש מה שביאר באורך. ויעויין באריה דבי עלאי בסוגייתנו שהאריך ליישב את שיטת רש"י, וגם הוא העלה שרוב האנשים מעדיפים עיר, משום

"ותקח רבקה את בגדי עשוי בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן" (כז טו).

וכתב רש"י "החמודות" שחמד אותן מנמרוד, ובפרקי דרבי אליעזר (פכ"ד) מובא שזה הכתונת שעשה הקב"ה לאדם ולאשתו, ואחר כך היו עם נח ובניו, וכשיצאו מן התיבה חס בן נח הוציאה עמו והנחילה לנמרוד. ומובא שם שבשעה שהיה לובש אותם נמרוד כל בהמה וחיה היו באין ונופלים על פניהם לפניו, והיו בני אדם סבורים שהוא מכח גבורתו של נמרוד ולפיכך המליכו אותו עליהם מלך שנאמר

(בראשית י ט) "על כן יאמר כנמרוד גיבור ציד לפני ה'".

במדרש בראשית רבה (סה טז) מובא שעשוי הרג את נמרוד ולקח לו את הבגדים, ובתפארת יהונתן להג"ר יהונתן אייבשיץ זצ"ל כתב: שלכן יצחק אהב את עשוי כי ידע שיהרוג את נמרוד והוא דבר טוב שעל ידו יבוער אבות הטומאה מן העולם, ועיין מה שדן לפי זה בשו"ת דברי יציב (חו"מ סימן נב) אם לעשוי היה דין הורג את הנפש, והספק הוא האם אזלינן בתר מעשה או בתר מחשבה, ונפק"מ אם עשוי הסתלק בזה מהבכורה כדן כהן שהרג את הנפש.

ובפירוש "עמר נקר" לרבי עובדיה מברטנורה, מביא ממדרש שהרג עשוי את נמרוד על ידי "שבגדים אלו היו מצוירים בו כל חיות

"ויאמר יעקב אל אביו אנוכי עשוי בכורך עשיתי כאשר דברת אלי קום נא שבה ואכלה מצדי בעבור תברכני נפשך" (כז יט)

הזוהר הקדוש (פרשת וישלח קסז ע"ב) שואל: וכי הגון הוא לצדיק כיעקב להחליף את שמו בשם טמא. אלא "אנכי" בהפסקת הטעם, שאמר "אנכי" מי שאני, אבל עשוי הוא בכורך. ובהמשך דבריו של רשב"י בזוהר הקודש (קעא ע"ב) מובא כן לגבי דוד ששלח לנבל הכרמלי שהיה רע מעללים, ודוד פנה אליו בלשון "כה לחי, ואתה שלום וביתך שלום", וקשה וכי יתכן שדוד יקדים שלום לאדם רשע? ומשיב הזוהר שדוד התכוון באמירה זו לקב"ה רק קצה שנבל יחשוב שמתכוונים אליו.

אחר, מדוע זה לא נקרא שקר, וכמו שכאן, שיעקב אמנם התכוון לומר "אנכי" מי שאני, אבל סוף סוף יצחק חשב לפי דבריו שהעומד לפניו הוא עשיו, ולפחות יש בזה משום "לא תנוו", ולפי הנראה מהני"ל אין בזה חשש.

ואני בכללם, אך השטן הבין שלא נתן לו כלל, ונמצא שאמר דברים דמשמע לתרי אנפי והוא לא דיבר חס ושלוש שקר.

ולכאורה צריך עיון שאמנם אין כוונתו של המדבר לשקר, ואין זה נקרא "מדבר שקר", אולם כיון שהשומע חושב שאומר משהו

חתן שמוחלים לו על עוונותיו האם המחילה היא רק בשמים או שגם האנשים מוחלים לו את כל העוונות?

אשה מוחלים לו הכל ותולים הכל בה שהיא המעכבתו והיא הגורמת לו כל זה, ועשיו שהיה רע מעללים כשנשא בת ישמעאל כי"ע תלוי בוקי סריקי בבת ישמעאל, ולכן מרמז שם "וייקח את מחלת בת ישמעאל" שמחלו לו הכל ותלו כל החיסרון בה, והיינו "לא טוב היות האדם לבדו" שאי אפשר שיהיה טוב כי כולם מבקשים עליו חסרונות ומומים "אעשה לו עזר" ע"י שהיא כנגדו כי יאמרו שענייה צרה באורחים בטבעה וכדומה וזה על דרך צחות.

ובספר ראש גולת אריאל (ח"א עמוד שכי"א) הביא בשם האמרי אמת זצ"ל לגבי מחילת העוונות של חתן: שעבירות שבין אדם לחברו אין מוחלים אלא אם ירצה את חברו, דלא עדיפה מיום כיפור, דאין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו. ולפי זה מיישב את הקושיה המפורסמת על הא דאיתא במשנה במסכת נגעים (פרק ג' משנה ב') שחתן שנולד לו נגע נותנים לו שבעת ימי המשתה ורק אחר כך רואים את הנגע, דאיך יש מציאות שיהא לו נגע כיון דנגעים באים על עבירות כמו שמבואר בגמרא במסכת שבועות (דף ח' ע"א) וכן בגמרא במסכת ערכין (דף ט"ז ע"א) אם כן חתן שמוחלים לו כל עוונותיו איך יש מציאות שיהא לו נגע, ולפי זה אתי שפיר שעל עבירות שבין אדם לחברו אין מוחלים אלא אם כן פייס את חברו.

"וירא עשיו כי רעות בנות כנען וגו' וייקח את מחלת בת ישמעאל" (כח ט), ובפרשת וישלח (ל"ו ג) ואת בשמת בת ישמעאל אחות נביות.

וכתב רש"י (שם) בשם המדרש להלן קורא לה מחלת, מכאן לחתן שמוחלים לו כל עוונותיו.

ובבעל הטורים בפרשת כי תצא (פרק כ"ד) הביא רמז דחתן מוחלים לו כל העוונות דכתיב בפרשת כי תצא "נקי יהיה לביתו.

הנה בשו"ת שאילת יעקב (חלק א' סוף סימן ט"ו) מקשה דלכאורה הלשון אינו מדוקדק דהרי היה צריך להיות כתוב מוחל לו הקב"ה על כל עוונותיו, מה זה שינוי הלשון ברבים מוחלים לו על כל עוונותיו? ותירץ בשו"ת שאילת יעקב: דכל הסביבה מוחל לו על מה שעשה עד היום כיון דאיתא בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב ע"ב) השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה.

ובכתב סופר (פרשת בראשית) כתב דבר נפלא בדרך צחות על הפסוק לא טוב היות האדם לבדו: דהנה כל זמן שהאדם שרוי בלא אשה באם יש לו חסרון במידותיו וכל שכן כשהוא קמצן בעניין צדקה או בשאר מדות שבין אדם לחברו, כולם בודקים וממשמשים במומיו ומגדילים חסרונותיו, אבל כאשר אדם נושא

האם בחתונה מוחלים כל העוונות לכל הנלווים לחתן? הוכח מפרשת השבוע!

בחתן עצמו, אלא דמכאן ראייה שמחילת עוונות של חתן הוא לכל השושבינים, א"כ מחילת עוונות שייך נמי לשליח, ועיין בספר מעדני אשר חלק ז' מהדורת גוטליב עוד כמה טעמים מדוע החתן מתענה וזה שייך גם בשליח א"כ אין ראייה ע"י.

ובטעם הדבר שמוחלים גם לכל הנלווים:

בשו"ת משנה הלכות (חלק י"א סימן תסי"ט) מבאר: על פי מה דאיתא בגמרא במסכת יומא (דף פ"ו ע"ב) ר"מ אומר גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלים לו ולכל העולם כולו א"כ חתן שדרשו ז"ל שמוחלים לו והוא בבחינת יחיד ששב א"כ מוחלים לו ולכל העולם כולו.

עוד נראה לומר: על פי מה שכתב מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן קל"א) דאין אומרים תחנון ביום שיש בו חתן, ובטעם הדבר כתב במשנה ברורה משום דמצווה לשמוח עמו השמחה נמשכת לכל הנלווים אליו, אם כן ה"ה הכא.

ועוד נראה לומר: ע"פ מה דאיתא ברש"י בגמרא במסכת מנחות (דף כ ע"א) דמי שנמחלו עוונותיו יכול להיות בשמחה א"כ הנלווים אילו שצריכים לשמח בעל כרחך חייבים למחול להם עוונותיהם, דאם לא כן אין יכולים להיות בשמחה.

יש לחקור האם רק לחתן מוחלים את העוונות או דילמא לכל בני המשפחה מוחלים את העוונות.

הנה כתב בדגל מחנה אפרים (פרשת בא) "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה" (שיר השירים ג' י"א) היינו חתן שדומה למלך, ומתחילה היה רק פלג גוף, וכשנשא אשה נקרא מלך שלם, "בעטרה שעטרה לו אמו" היינו שהחתן נעשה בחינת אימא עילאה שמוחלים לו כל עוונותיו ולכל הנלווים אליו והיא עטרה שעטרה לו אמו על דרך תבוא אמו ותקנת את בנה ואימתי הוא בימי חתונתו.

ובאמרי אמת (מובא בהקדמה לפרדס יוסף חלק ב' עמוד י"ב) הביא ראייה ליסוד זה מהראשונים: מהא דכתבו התוספות בגמרא במסכת פסחים (דף קי"ד ע"א) דהמיסב בסעודת נישואין ניצול מניהינם.

ובפני מנחם הביא ראייה שגם הקדושת לוי סובר שמוחלים לכל הנלווים: מהא דכתב בפרשת חיי שרה דלכן לא רצה אליעזר לאכול עד שידבר, כי אליעזר קידש את רבקה בשליחות יצחק והחתן ביום קידושין אסור לו לאכול עד אחר קידושין, לכן לא רצה לאכול עד אחר הקידושין, ולפי הטעם שהחתן מתענה משום דמוחלים לו כל העוונות אם כן זה לא שייך בשליח לקידושין רק

לאחר מספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, מאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.

מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך.

ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזכו הרבים לבריאות אושר נחת ושלום ולע"ז קרובים וידידים.

המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים וכל לפנות לטלפון: 052-814448

ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום בביט בטלפון: 052-8144488